

Handläggare
Erik Nordstrand
Telefon: 08-50825204**Till**
Socialnämnden
2026-10-20

Remiss av Betänkandet En reform av den statliga barn- och ungdomsvården (SOU 2026:52)

Svar på remiss från kommunstyrelsen, Dnr KS 2026/906

Förvaltningens förslag till beslut

1. Nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning av remissen

Kommunstyrelsen har remitterat betänkandet *En reform av den statliga barn- och ungdomsvården* (SOU 2026:52) till socialnämnden för yttrande senast den 3 november 2026.

Förslag om att inrätta Myndigheten för statlig barn- och ungdomsvård (MBU)

Betänkandet *En reform av den statliga barn- och ungdomsvården* (SOU 2026:52) innehåller förslag om hur den statliga vården för barn och unga med stora vård- och skyddsbehov ska förändras. Bakgrunden till utredningen och förslagen är de omfattande brister och grundläggande problem som över tid har konstaterats inom Statens institutionsstyrelse (SiS) för placerade barn och unga. Bristerna har fått konsekvenser för barns och ungas trygghet, vårdkvalitet, tillgång till hälso- och sjukvård, delaktighet och rättssäkerhet.

Utredningen föreslår att en ny statlig myndighet inrättas – Myndigheten för statlig barn- och ungdomsvård (MBU) med ett tydligare vårdande uppdrag än SiS har i dag.

Utformningen av statliga hem för barn och unga

De statliga hemmen ska utformas med en intern vårdkedja för att kunna erbjuda en likvärdig och trygg vård av god kvalitet med så få frihetsinskränkningar som möjligt.

Därför föreslås att varje statligt hem för barn och unga ska bestå av minst sex och högst tolv vårdenheter. Hemmet ska ha både låsbara och delvis öppna vårdenheter, inklusive utskrivningsförberedande vårdenheter, för att möjliggöra individuell anpassning utan att barnet behöver byta statligt hem.

Vid varje statligt hem för barn och unga ska det finnas vårdenheter för:

- mottagning och behovsbedömning (låsbar)
- behandling utifrån vårdbehov (låsbar och delvis öppen)
- utskrivningsförberedande vård (delvis öppen).

Vårdenheter för behandling ska vara inriktade på något av följande vårdbehov:

- skadligt bruk och beroende
- sexuell beteendeproblematik
- särskilda skyddsbehov
- annat socialt nedbrytande eller destruktivt beteende eller
- brottslig verksamhet.

Ett statligt hem för barn och unga ska vara indelat i vårdenheter efter barnens eller de ungas ålder: 12 år eller yngre, 13–17 år samt 18–20 år.

Utredningen föreslår att högst fem barn och unga ska få vårdas samtidigt på en vårdenheter. Om det finns särskilda skäl ska högst sex få vårdas samtidigt under en kortare tid. På vårdenheter för integrerad vård och på vårdenheter för barn som är 12 år eller yngre ska högst fyra få vårdas samtidigt.

Bemanning och kompetens

Barn och unga som vårdas i den statliga barn- och ungdomsvården har de mest omfattande och komplexa vårdbehoven av alla barn och unga i samhällsvård. Personalens kompetens bör motsvara dessa behov. De nya kompetenskrav som infördes 1 juli 2025 för personal som är anställd för att ge vård, omsorg och uppfostran eller behandling föreslås också omfatta personalen vid de statliga hemmen för barn och unga

Utbildningskravet för denna personal är minst en tvåårig eftergymnasial utbildning eller en utbildning som motsvarar det, om det inte finns särskilda skäl. Utbildningen ska vara inriktad mot socialt arbete, socialpedagogik, beteendevetenskap eller annat relevant ämnesområde.

All personal vid de statliga hemmen för barn och unga ska ha personlig lämplighet för anställningen. På varje statligt hem för barn och unga ska det finnas en chef för verksamheten, en chef med ansvar för den sociala vårdens innehåll och kvalitet samt enhetschefer för vårdenheterna. På varje statligt hem för barn och unga ska det finnas olika chefsroller. För de chefer som har ansvar för den sociala vårdens innehåll och kvalitet samt för enhetscheferna föreslås krav på högskoleutbildning motsvarande minst 180 högskolepoäng inom socialt arbete, psykologi,

beteendevetenskap, socialpedagogik eller annat relevant ämnesområde.

Bemanningen vid de statliga hemmen för barn och unga ska vara anpassad efter barnens och de ungas behov av vård och säkerställa en trygg och säker vård. Den ska också säkerställa att personalen genast kan uppmärksamma och ge det skydd, stöd och annan hjälp som barnet eller den unge behöver.

Utredningen föreslår att Myndigheten för statlig barn- och ungdomsvård ska se till att den som är anställd för att ge vård, omsorg och uppfostran eller behandling får den introduktionsutbildning som behövs för arbetsuppgifterna.

Myndigheten ska också se till att personalen får den kompetensutveckling som behövs samt kontinuerlig handledning. Utredningen föreslår att personalen ska ges kontinuerlig utbildning och handledning i kunskapsbaserade metoder och arbetssätt för att förebygga behovet av tvångsåtgärder.

Integrerad skolverksamhet

En väl fungerande, likvärdig och integrerad skolverksamhet är avgörande för att uppfylla den statliga barn- och ungdomsvårdens uppdrag och för att stärka barnens framtida livschanser. Skolan fungerar på många håll väl inom SiS i dag och mycket bedöms kunna överföras till den nya myndigheten. Det som fortsatt behöver utvecklas är likvärdigheten i skolornas arbetssätt och förutsättningar, en arbetsmodell för att integrera skolan med den övriga vården samt arbetet med att öka skolnärvaron.

Hälso- och sjukvård och integrerad vårdform

Barn och unga som är placerade ska ha god tillgång till hälso- och sjukvård och tandvård. Utredningen föreslår att Myndigheten för statlig barn- och ungdomsvård och regionen ska ingå överenskommelser om samarbete om hälso- och sjukvård och tandvård för barn och unga som vårdas på statliga hem för barn och unga.

Utredningen föreslår också att den nya myndigheten ska få i uppdrag att tillhandahålla och utföra vissa hälso- och sjukvårdsinsatser vid de statliga hemmen för barn och unga. Hälso- och sjukvårdsverksamheten ska omfatta:

- hälsofrämjande och förebyggande åtgärder
- bedömning av psykiskt och fysiskt hälsotillstånd och
- hantering av läkemedel.

Utredningen bedömer att en ny vårdform för integrerad vård behövs för en begränsad grupp av barn och unga med mycket omfattande psykiatriska vårdbehov i förening med de sociala vårdbehov som

föranlett placeringen i ett statligt hem för barn och unga. Vårdformen bör regleras som ett gemensamt åtagande för Myndigheten för statlig barn- och ungdomsvård och regionen.

Sammanhållen vårdkedja

Utredningen föreslår en sammanhållen vårdkedja. Myndigheten för statlig barn- och ungdomsvård ska få utföra uppdrag åt kommuner i samband med eftervård eller andra insatser som anknyter till verksamheten vid statliga hem för barn och unga. Socialnämnden har fortsatt ansvar för planering och insatser efter utskrivning. Förslaget ger myndigheten möjlighet att utföra uppdrag när en kommun efterfrågar det, men innebär inte att myndigheten får ansvar för att erbjuda eftervård.

Stärkt skydd mot våld, missförhållanden och övergrepp

Utredningen föreslår ett stärkt skydd mot missförhållanden samt tydligare dokumentation och underrättelser vid fysiska ingripanden. Om någon i personalen ingriper fysiskt mot ett barn eller en ung person ska chefen för verksamheten utan dröjsmål underrätta socialnämnden och Inspektionen för vård och omsorg (IVO).

Barnet eller den unge ska erbjudas ett uppföljande samtal efter ett fysiskt ingripande. Under samtalet ska barnet eller den unge få information om anledningen till att det fysiska ingripandet behövde genomföras och ges möjlighet att framföra sin uppfattning om ingripandet. Barn och unga ska enkelt kunna framföra klagomål till en oberoende funktion och få återkoppling.

Utredningen föreslår att en självständig funktion i form av ett särskilt ombud för barn och unga i statlig barn- och ungdomsvård inrättas vid Inspektionen för vård och omsorg (IVO).

Säkerhetsarbetet behöver omfatta både fysiskt skydd och personalens förmåga att skapa trygghet och förebygga konflikter. Ett kvalificerat relationellt arbete, där personalen genom närvaro, kontinuitet och lyhördhet bygger förtroendefulla relationer med barn och unga, är en central del av en trygg och säker vård och bidrar till att förebygga konflikter, hot och våld som kan drabba både barn och unga och personal.

Barn och unga behöver kunna känna sig trygga på det statliga hem där de vårdas och ha kontakt med personer som är viktiga för dem. Begränsningar av rörelsefriheten och möjligheterna till elektronisk kommunikation ska ha stöd i lag och tillämpas enligt de förutsättningar som gäller för respektive åtgärd.

Utredningen föreslår att Myndigheten för statlig barn- och ungdomsvård ska få föra ett säkerhetsregister. Registret ska ge den nya myndigheten möjlighet att, inom tydliga rättsliga ramar, hantera de uppgifter som behövs för att förebygga brott och skydda barn

och unga samt personal mot hot och våld. Åtkomst till och delning av information ska begränsas till de uppgifter som behövs för uppdraget och som det finns rättsligt stöd för.

Finansiering och förutsättningar

För att säkerställa platskapaciteten föreslår utredningen att beläggningsgraden ska ligga på 70 procent vid planeringen av antalet platser. Det är den beläggningsgrad som utredningen bedömer att det krävs för att differentieringen samt skyldigheten att akut kunna tillhandahålla platser ska kunna upprätthållas.

Utredningen bedömer att regeringen i samband med den nya myndighetens inrättande bör se över finansieringsmodellen för den statliga barn- och ungdomsvården. Översynen bör bland annat omfatta hur kommunernas andel ska beräknas framöver.

Utredningen föreslår att författningsändringarna ska träda i kraft den 1 februari 2029.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för strategi och utveckling. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 14 oktober 2026. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet den 15 oktober 2026.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen välkomnar reformens inriktning mot en trygg, sammanhållen och behovsanpassad vård för barn och unga. För att reformen ska få genomslag behöver personalens kompetens, bemanningen och samverkan mellan berörda aktörer säkerställas. Nedan redovisas förvaltningens ställningstaganden och synpunkter på utredningens förslag.

Ställningstaganden

En ny myndighet för statlig barn- och ungdomsvård ska bildas (avsnitt 7.2.1)

Förvaltningen tillstyrker förslaget att inrätta Myndigheten för statlig barn- och ungdomsvård.

Olika typer av vårdenheter och åldersindelning (avsnitt 8.6.3 och 8.6.6)

Förvaltningen välkomnar utredningens förslag om ett förstärkt fokus på vård vid de statliga hemmen för barn och unga, med differentierade enheter utifrån barnens ålder och vårdbehov.

En ny vårdform för integrerad vård (avsnitt 10.4.11)

Förvaltningen delar utredningens bedömning att en ny vårdform för integrerad vård behövs för barn och unga med mycket omfattande psykiatriska vårdbehov i förening med sociala vårdbehov.

En hälso- och sjukvårdsverksamhet i statliga hem för barn och unga (avsnitt 10.4.5)

Förvaltningen välkomnar förslaget att den nya myndigheten får ansvar för viss hälso- och sjukvård så att sådan vård finns tillgänglig vid de statliga hemmen för barn och unga.

En genomtänkt, professionell och sammanhållen vård (avsnitt 8.5.1)

Förvaltningen delar utredningens syn på en sammanhållen vård och vill betona att kvalificerad vård behöver prägla hela barnets eller den unges dag exempelvis i form av stöd för att komma till skolan, hantera konflikter, delta i meningsfulla aktiviteter och upprätthålla trygga relationer.

Förvaltningen vill särskilt betona betydelsen av ett kvalificerat relationellt arbete. Personalens förmåga att genom närvaro, kontinuitet och lyhördhet skapa förtroendefulla relationer med barn och unga är en central del av den dagliga vården och en viktig förutsättning för trygghet och säkerhet samt för att förebygga konflikter, hot och våld.

Behandlingsinsatserna måste omsättas i det stöd som barnet eller den unge får mellan planerade samtal. Detta kräver stabila personalgrupper med både relevant utbildning och personlig lämplighet.

Roller och kompetens (avsnitt 8.8.1)

Utredningen föreslår minst en tvåårig eftergymnasial utbildning eller motsvarande för personal som är anställd för att ge vård, omsorg och uppfostran eller behandling vid statliga hem för barn och unga, med möjlighet till undantag om det finns särskilda skäl.

Utredningen avstår samtidigt från att föreslå en generell höjning av utbildningskraven i avvaktan på att den befintliga regleringen får genomslag och utvärderas. Förvaltningen delar inte utredningens bedömning utan anser att reformen behöver gå längre genom att ställa högre krav på personalens utbildningsnivå. Barnens och de ungas sammansatta vårdbehov ställer höga krav på personalens förmåga att bedöma behov, anpassa bemötandet och genomföra vården på ett tryggt och rättssäkert sätt.

Förvaltningen anser därför att en högre utbildningsnivå behövs för att säkerställa kvaliteten i den dagliga vården.

Introduktion, kompetensutveckling och handledning (avsnitt 8.8.2)

Förvaltningen anser att introduktion, kontinuerlig kompetensutveckling och handledning är viktiga komplement till grundutbildning, men de kan inte ersätta den yrkeskompetens som uppdraget kräver. Personal som självständigt utför vård- och

tillsynsuppgifter behöver ha genomgått en grundläggande introduktion.

Bemannings omfattning (avsnitt 8.7.1)

Utredningen föreslår att varje vårdenhet ska ha minst två personal i tjänst dygnet runt. Det statliga hemmet ska också ha en enhetschef eller annan utsedd person med motsvarande kompetens i tjänst dygnet runt. Förvaltningen välkomnar förslaget men bedömer att miniminivån inte får bli norm när barnens och de ungas behov kräver en högre bemanning. Även nattetid måste bemanningen ge utrymme för omsorg, trygghet och säker hantering av akuta situationer.

Principer vid etablering av statliga hem för barn och unga (avsnitt 7.7.2)

Förvaltningen stödjer utredningens förslag om att särskilt beakta förutsättningarna för kompetensförsörjning, ändamålsenliga och säkra lokaler samt samverkan med relevanta aktörer vid etablering av statliga hem för barn och unga. Före beslut om var ett statligt hem för barn och unga ska lokaliseras behöver staten bedöma om den aktuella platsen ger långsiktiga förutsättningar att rekrytera och behålla personal med rätt kompetens, bedriva en ändamålsenlig vård och samverka med hälso- och sjukvården.

Förslag för att säkerställa platskapaciteten (avsnitt 7.7.1)

Förvaltningen vill särskilt framhålla vikten av tillräcklig tillgång till vårdplatser och ser positivt på den föreslagna belägningsgraden på 70 procent. Barn och unga behöver kunna erbjudas en plats med kort varsel i en vårdform som möter deras behov. För att det ska vara möjligt behöver det finnas tillräckligt många lediga platser när behov uppstår.

Förhållande till uppdrag om utslussning och eftervård (avsnitt 7.3.5)

Förvaltningen välkomnar ambitionen om en sammanhållen vårdkedja och möjligheten för myndigheten att utföra uppdrag åt kommuner i samband med eftervård. Utredningens bedömning att SiS bör få i uppdrag att sammanställa och analysera erfarenheterna av stöd för eftervård som underlag för den nya myndighetens fortsatta arbete får också förvaltningens stöd.

I det fortsatta arbetet behöver det tydliggöras hur myndigheten ska kunna utföra eftervårdsuppdrag på kommunernas begäran, med utgångspunkt i socialnämndens fortsatta ansvar för planering och insatser efter utskrivning.

Det behöver bland annat klargöras vilken omfattning eftervårdsuppdragen ska ha, hur de ska finansieras, vilken kapacitet

myndigheten behöver ha samt formerna för samverkan med kommunerna.

Kommunerna behöver samtidigt planera för hur barnens och de ungas behov av andra vård- och stödinsatser ska tillgodoses efter utskrivning från de statliga hemmen.

Den nya myndighetens finansiering behöver ses över (avsnitt 7.9.1)

Förvaltningen delar utredningens bedömning att finansieringsmodellen för den statliga barn- och ungdomsvården ska ses över. Staten behöver säkerställa en långsiktig finansiering så att reformens ambitioner kan förverkligas.

Veronica Carstorp Wolgast
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Ulrika Kannebäck Hagala
Enhetschef
Socialförvaltningen

Bilagor

1. En reform av den statliga barn- och ungdomsvården (SOU 2026:52), volym 1.
2. En reform av den statliga barn- och ungdomsvården (SOU 2026:52), volym 2
3. En reform av den statliga barn- och ungdomsvården (SOU 2026:52), volym 3